

TOSHKENT OQSHOMI

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 22 (14,125) 1 ИЮНЬ, ПАЙШАНБА 2023 йил

Шаҳар ижтимоий-сиёсий газетаси

vtto.uz

vtto_uz@mail.ru

@Toshkent_oqshomi

Toshkent oqshomi

Toshkent Oqshomi_24

АНОНС

ЎСИБ КЕЛАЁТГАН ЁШ
АВЛОДНИ ТАРБИЯЛАШДАГИ
АСОСИЙ ОМИЛ

LOCATION:
ИНТЕЛЛЕКТУАЛ МУЛК
ДЕПАРТАМЕНТИ

ЗИЙРАК БОБО БОЗОРДА
ЁХУД ИЧКИ КЎЧАЛАРНИНГ
МУАММОЛАРИ

БОЛАЛАРГА БЕРИНГ ДУНЁНИ!

Мамлакатимизда болаларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири ҳисобланиб, бугунги кунда унинг тўлақонли қонунчилик асослари яратилган. Жумладан, бола ҳуқуқлари кафолатларининг қонунчилик асослари Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, Оила кодекси, “Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида”ги, “Васийлик ва ҳомийлик органлари тўғрисида”ги қонунлар ва бошқа бир қатор қонун ҳужжатларида ўз аксини топган бўлиб, уларда боланинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини таъминлаш; боланинг ҳаёти ва соғлиғини, кадр-қимматини муҳофаза қилиш; унинг камситилишига йўл қўймаслик; ёш авлоднинг жисмоний, интеллектуал, маънавий ва ахлоқий камол топишига қўмаклашиш каби бу борадаги сиёсатнинг устувор йўналишлари белгилаб берилган.

Болалик – инсон умрининг энг тоза, беғубор, орзуларга тўла, завқли, шиддатли дамлари. Боланинг кулгусидек тиниқ табассум йўқ! Боладек ҳайратланиш ҳам аслида мўъжиза! Ростдан ҳам дунёни болаларга берсак яшнаб кетади! 1 июнь — Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни. Аслида дилбандларимиз ҳамиша бизнинг ҳимоямизга, меҳримизга муҳтож. Ҳа, биз уларга керакмиз, деймизу, аслида улар бизга керак. Айнан болаларимиз бизнинг ҳаётимизнинг мақсадларимизнинг манзилларини белгилаб беради.

Бола ҳуқуқлари – болага нисбатан инсон ҳуқуқлари тоифаси, ирқи, жинси, тили, дини, туғилган жойи, миллий ёки ижтимоий келиб чиқиши, мулкчилиги, ижтимоий мавқеидан қатъи назар, ҳар бир бола эга бўлиши керак бўлган ҳуқуқ ва эркинликлар. Халқаро ҳуқуқда 18 ёшга етмаганларнинг барчаси бола деб тан олинган. Бола ҳуқуқлари бўйича халқаро ва миллий даражада кўплаб махсус ҳужжатлар мавжуд. Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро даражадаги асосий ҳужжат Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенция ҳисобланади. Конвенция Нью-Йоркда 1989 йил 20 ноябрда қабул қилинган. Унда 54 та моддadan иборат бўлиб, уларда болаларнинг ҳуқуқлари. Конвенцияга киритилган барча ҳуқуқлар барча болаларга нисбатан қўлланилади.

БМТ ташкил этилган болалар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ташкилот фаолиятининг муҳим йўналишларидан бири сифатида белгиланди ва 1 июнь – Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни сифатида нишонланиши янада оммалашди. Ҳозирда дунёнинг 50 га яқин мамлакатда ушбу байрам кенг миқёсда нишонланади.

Бола қонунда белгиланган тартибда хусусий мулк ҳуқуқига эга бўлиши мумкин. Боланинг шахсий фойдаланишида бўлган, бола томонидан ҳадя, мерос тариқасида олинган, шахсий меҳнати эвазига ёки бошқа қонуний усулда олинган буюмлар, мол-мулк унинг хусусий мулкдир. Ҳар бир бола турар жойли бўлиш ҳуқуқига эга.

Бола ўз ҳуқуқи ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш ҳуқуқига эга. Боланинг ҳуқуқи ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш унинг ота-онаси (уларнинг ўрнини босувчи шахслар), васийлик ва ҳомийлик органи, прокурор ва суд томонидан амалга оширилади.

Вояга етмаган бола қонунга мувофиқ тўла муомала лаёқатига эга деб эътироф этилса (эмансипация), у ўз ҳуқуқ ва мажбуриятларини, шу жумладан ҳимоя ҳуқуқини мустақил амалга оширишга ҳақлидир.

Бола ота-она ва ота-онанинг ўрнини босувчи шахслар томонидан қилинадиган суиистеъмолликлардан ҳимояланиш ҳуқуқига эга.

Боланинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатлари бузилганда уларнинг ҳимоя қилинишини сўраб васийлик ва ҳомийлик органига, 14 ёшга тўлгандан кейин эса, мустақил равишда судга мурожаат қилиш ҳуқуқига эга.

Ҳар бир бола оилада яшаш ва тарбияланиш, ўз ота-онасини билиш, ота-онасининг ғамхўрлигидан фойдаланиш ва ота-онаси билан бирга яшаш ҳуқуқига эга (бола манфаатига зид бўлмаган ҳолларда). Бола ўз ота-онаси томонидан тарбияланиши, ўз манфаатлари таъминланиши, ҳар тарафлама камол топиши, инсоний кадр-қимматлари ҳурмат қилиниши ҳуқуқига эга. Боланинг ота-онаси бўлмаганда ёки бола ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган бошқа ҳолларда, унинг оилада тарбияланиш ҳуқуқи васийлик ва ҳомийлик органи томонидан таъминланади.

Дунёнинг бир бурчагида уруш ва унда миллионлаб болалар азобда! Дунёнинг яна бир томонида тинчлик миллионлаб болалар бахтиёр! Яна қаердадир болалар бир бурда нонга, бир култум сувга зор...

**Болаларга болалигини
болалигида берайлик!**

ЎСИБ КЕЛАЁТГАН ЁШ АВЛОДНИ ТАРБИЯЛАШДАГИ АСОСИЙ ОМИЛ

Ёшларни тарбиялаш ва уларнинг маънавий баркамоллигини шакллантириш вазифаси бугунги куннинг энг долзарб масалаларидан бири эканлиги ҳеч кимга сир эмас. Глобаллашув жараёни ва ушбу жараённинг салбий оқибатларидан бири бўлмиш оммавий маданиятнинг ёшлар онгига таъсири нуқтаи назаридан олиб қарасак, ақлан баркамол, маънан етук шахсларни етиштириш бирмунча масъулиятли ва жиддий вазифадир.

Инглиз файласуфи Френсис Беконнинг фикрига кўра: “Бола оиланинг қувончи, ота-онанинг кўмаги, жамиятнинг ҳаётий кучидир. Болалар туфайли ҳаёт янада ширин, ўлим эса унчалик даҳшатли кўринмайди”.

Аввало тарбия оиладан бошланади. Бироқ, ҳозирги ривожланиб келаётган техника асрида ёш авлоднинг таълим-тарбияси, ҳар томонлама интеллектуал, ахлоқий, эстетик ва жисмоний ривожланиши албатта мактабгача таълим муассасалари зиммасига тушиб қолмоқда. Бунинг яхши томони ишлайдиган ота-оналарга анча қулайлигидир. Ёмон томони шундаки, давлат муассасаларига аксар болалар ўз хохиши билан боравермайди. Бунга сабаб, айрим МТТларнинг яхши жиҳозланмагани ёки яхши кадрлар етишмаслигидадир. Бу қайсидир маънода болаларнинг эркалиги ҳамдир. Ростан ҳам бу шунчаки, болаларнинг эркалигими ёки муассасадаги муаммоларми?

Бу саволларимизга аниқ маълумот олиш мақсадида Бектемир туманида жойлашган “Зилола” номли 578-ДМТТга ташриф буюрдик.

“Зилола” номли 578-ДМТТ директори Маъмура Ёдгорова:

– Сиз раҳбарлик қилаётган таълим ташкilotи нечта ўринга мўлжаллангану, қанча бола тарбияланмоқда?

– Муассасамиз 490 ўринга мўлжалланган бўлиб, 14 та гуруҳимиз мавжуд. Ҳар бир гуруҳда 35 нафардан бола тарбияланади.

– Шу ўринда муассасанинг моддий-техника базасига тўхталиб ўтсангиз?

– Ҳозирги кунда давлатимиз раҳбари томонидан мактабгача таълимга катта эътибор қаратилганлиги сабабли моддий-техника базамизда камчиликлар йўқ. Деярли ҳар битта гуруҳимизда телевизор мавжуд. Шу билан бирга МТТ кўргазмали материаллар, спорт анжомлари, электрон доскалар ва турли ўйинчоқлар билан тўлиқ таъминланган бўлиб, болаларнинг таълим-тарбия олишлари учун барча қулай шароитлар яратилган. Бундан ташқари, кам таъминланган оилаларга ёрдам бериш мақсадида текширув комиссиясининг қарорига асосан бепул жойлаштирамыз. Муассасамизда 100 фоиздан 15 фоизи кам таъминланган оилаларнинг фарзандлари ҳисобланади.

– Муассасадаги ходимлар ҳақида ҳам маълумот берсангиз. Хусусан, неча нафар олий маълумотли тарбиячиларингиз бор?

– Умумий ҳисобда 47 нафар ишчи ходим фаолият юритиб, шулардан 25 нафари педагог ходим ҳисобланади. Улардан 11 нафари олий маълумотли, 7 нафари тугалланмаган олий.

– МТТда тартиб ва уни назорат қилиш қандай?

– МТТ бизнинг ўйимиз. Унинг ҳар бир қисми биз учун аҳамиятли ҳисобланади. Шу сабабли биз тартибга жуда катта эътибор қаратамыз. Тартиб ҳақида гапирадиган бўлсам ҳар куни эрталаб болаларни навбатчи ходимлар қабул қилиб, ўз гуруҳларига жойлаштиришади. Болалар келишидан аввал хоналар тозаланади, нонуштага тайёргарлик кўрилади. Гуруҳлардаги давомат ва тозалик алоҳида текширилади. Ҳафта давомида турли хил машғулотлар ўтказилади. Бу эса болажонларнинг янада кўпроқ нарсга ўрганишига ёрдам беради. Бизда ўзбек ва рус гуруҳлари мавжуд бўлиб, асосан ота-оналар рус гуруҳга болаларини беришни хоҳлашади. Шунга кўра болажонларнинг ҳам чет тилларига қизиқиши анча яхши.

– Маош масаласига ҳам тўхталиб ўтсангиз...

– Маош бизда ҳар бир ходимнинг даражасига қараб. Масалан хўжалик мудирасининг ойлиги 1 млн. 600 минг, ўрта махсус бўладиган бўлса 1 млн. 200 минг.

– Сир эмаски, сўнги вақтларда интернет тармоқларида у ёки бу боғча хўжалик мудирасининг озиқ-овқат маҳсулотларини ўмарайётгани акс этган видеолар тез-тез кўзга ташланмоқда. Сиз бунга қандай изоҳ берасиз?

– Халқимизда бир мақол бор: “Бўрининг еса ҳам, емаса ҳам оғзи қон”. Уйлашимча, ҳар бир инсон ўзи онгли равишда нима ҳалол, нима ҳаром эканлигини тушуниб етиши керак. Биргина ташкilotнинг қилган иши бошқа ташкilotларда ҳам шундай эканлигини билдирмайди. Бу борада мен ходимларни қатъий назоратда ушлаймаман. Керак вақтда қаттиққўл, керагида уларни қўллаб-қувватлайман. Бу масалага диний ва дунёвий тарафлама қарасак, болаларнинг ҳаққи етти томонингдан тешиб чиқади. Уғирлик билан топилган пулни баракаси бўлмайди.

– Таклиф ва фикрларингиз.

– Биринчи навбатда олий маълумотли педагогларимизнинг ойлиги оширилса яхши бўлар эди. Шунда кадрлар етишмовчилиги муаммоси ҳам ҳал бўларди. Сабаби, МТТ тарбиячисининг иши қийин, аммо маоши паст. Аксарият яхши кадрлар хусусий боғчаларга кетишмоқда. Сабаби, уларда ойлик бизга нисбатан анча юқори.

Ўсиб келаётган ёш авлодни тарбиялашда асосий ва муҳим омил бу аввало оила, сўнгра мактабгача таълим ташкilotи ҳисобланади. Бугун улғаяётган ёш авлод эртанги келажагимиз эгаларидир. Буюк мутафаккир Имом Бухорий тарбия хусусида янада ёрқинроқ сўз айтган: «Боланинг табиати ривожланишга мойил бўлади, уни қандай ғоялар билан тўлдириш ота-онага ва устозга боғлиқ». Ҳар биримиз ўсиб келаётган ёш авлод тарбиясига бефарқ бўлмаслигимиз керак. Зеро, бугун халқимизнинг «Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари» буюк мақсадига эришувида маънавияти юксак, баркамол инсонлар зарур.

LOCATION: ИНТЕЛЛЕКТУАЛ МУЛК ДЕПАРТАМЕНТИ

Глоблалашув жараёнидаги ҳар бир ватандошда ўз ҳуқуқ-эркинликларини чуқур англаш ва улардан кези келганда фойдалана олиш қобилияти бўлиши шарт ва бу жамият тараққиётига бевосита таъсир қилади. Қонун устуворлиги таъминланиши ва қонунийлик мустаҳкамланиши барча соҳаларда ўсиш, ривожланиш бўлишига туртки бўлади. Шу мақсадда юртимизда мавжуд ташкилотлар фаолияти билан азиз муштарийларимизни таништиришни бошладик. Янги лойиҳамизнинг биринчи манзили – Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги Интеллектуал мулк департаменти.

ҳужжат тақдим этилади ва жараён якунланади.

Бундан ташқари, муддати тугаган муҳофазаловчи ҳужжатларни ҳам амал қилиш муддатини узайтиришда ҳам Адлия вазирлигига ариза орқали мурожаат қилинади. Тегишли давлат божи тўлангандан сўнг гувоҳноманинг амал қилиш муддати узайтирилади.

– **Рўйхатга олишда тўланадиган давлат божи ҳозирги кунда қанчани ташкил этади?**

– Давлат божи ҳар бир интеллектуал мулк объектлари учун ҳар хил. Мисол учун ҳалқимизда энг кўп талаб бор бўлган мулк объекти бу – Товар белгиси яъни бренд. Брендни ҳам рўйхатга олинишда ҳам рўйхатга олинган йўналишга қараб мутаносиблиги ортиб боради. Масалан, сиз брендни яратдингиз. Фақатгина брендни ишлаб чиқариш учунгина фойдаланасиз. Агар фақат ишлаб чиқариш учун оладиган бўлсангиз, унда базавий ҳисоблаш миқдорининг 1 ярим баравари миқдорда давлат божи тўланади. Лекин сиз ишлаб чиқариш билан биргаликда товарни реклама қилиш сингари хизматларини қўшадиган бўлсангиз, ҳар битта қўшимча танланган йўналиш учун 0,5 базавий ҳисоблаш миқдорда қўшимча тўловни тўлашингизга тўғри келади.

– **Тўловларни тўлашда имтиёзлар ҳам мавжудми?**

– Ҳа, имтиёзлар мавжуд. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 28 январдаги 4965-сонли қарори асосида умумий тадбиркорлик субъектларининг товар айланмаси 60 фоизини экспорт улushi ташкил қилганда, ҳунармандларга ва қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари етиштирувчи шахсларга Ўзбекистон ҳудудида рўйхатдан ўтказиш 2021-2022 йилларда бепул амалга оширилган.

Ҳозирги кунда амалдаги имтиёз бу Товар келиб чиққан жой номлари яъни географик кўрсаткичларни миллий рўйхатдан ўтказишда 2025 йилга қадар имтиёз мавжуд.

Бундан ташқари, “Давлат божи тўғрисида”ги қонунга мувофиқ, I ва II-гuruh ногиронлари, Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари каби айрим тоифалар белгиланган ва уларга бепул ҳуқуқий муҳофаза имконияти яратилган.

– **Ўзбекистонда интеллектуал мулкнинг ҳимояланиш даражасини 10 баллик тизимда қандай баҳолаган бўлар эдингиз?**

– Шу соҳада фаолият олиб бораётган мутахассис сифатида адолатли баҳо берадиган бўлсам, интеллектуал мулк объектларининг ҳуқуқий ҳимояланиши 5 балл. Нега 5 балл дейилса, шундай жавоб бераман. Бизда интеллектуал мулк объектларини

ҳимоя қилиш билан бир қанча давлат органлари шуғулланади. Масалан, Адлия вазирлиги интеллектуал мулк ҳуқуқларини ички бозорда бузилишининг олдини олиш бўйича чораларни кўrsa, хориждан кириб келадиган товарларда интеллектуал мулк ҳуқуқига риоя этилганини ўрганиш бошқа органлар томонидан амалга оширилади. Интеллектуал мулк объектларига бўлган ҳуқуқларни яширин ишлаб чиқариш ҳолатлари бузилиши бўйича Бош прокуратура ҳузуридаги Иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаменти шуғулланади. Нохолис рақобат ҳолатлари юзага келганда эса Монополияга қарши курашиш органлари шуғулланади. Шу нуқтаи назардан келиб чиқиб айтишимиз керакки, Адлия вазирлиги томонидан амалга ошириладиган ишлар бутун бир интеллектуал мулк объектларини ҳуқуқий ҳимоясини таъминлашга етарли ҳисобланмайди. Юқорида айтиб ўтилган давлат органлари биргаликда, самарали ҳамкорликни йўлга қўйиб ишни олиб борсагина бу кўрсаткични юқорига олиб чиқа оламиз.

(Давоми 8-бетда)

Сардорбек Қиличев,
Адлия вазирлиги Интеллектуал мулкни рўйхатга олиш ва ривожлантириш бошқармаси бошлиғи:

- **Департаментнинг таркиби қандай?**
- Департамент 2 та бошқармадан иборат: Биринчиси, интеллектуал мулкни рўйхатга олиш ва ривожлантириш бошқармаси. Иккинчиси, Интеллектуал мулк ҳуқуқларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш бошқармаси.
- Интеллектуал мулкнинг маълум бир турлари бор. Яъни, бевосита давлат томонидан рўйхатдан ўтказилгандан кейин интеллектуал мулк сифатида баҳоланадиган объектлар бор. Масалан, асосан илм-фан соҳасида бўладиган ихтиро, фойдали модел, тадбиркорлик субъектлари фаолиятида кенг қўлланиладиган саноат намуналари, Товар белгилари яъни бренд ва ҳақозо. Маълум бир интеллектуал мулк объектларини рўйхатдан ўтказиш ёки бирор-бир расмийликка амал қилиш талаб этилмайди. Мисол учун, муаллифлик ҳуқуқи, турдош ҳуқуқ объектлари яъни шеър, мусиқа.
- **Аҳоли қандай ҳолларда департаментга мурожаат қилади?**
- Бошқа бир шахснинг интеллектуал мулкдан фойдаланиш учун муаллифлик шартномаси, лицензия шартномаси каби шартномаларни рўйхатдан ўтказиш; Интеллектуал мулк объектларининг эгаси уни бошқа шахслар номига ўтказиб берилганда давлат рўйхатидан ўтказиш.
- **Интеллектуал мулкни давлат рўйхатига олиш тартиби қандай ва қандай ҳужжатлар талаб қилинади?**
- 1. Интеллектуал мулк объектларини рўйхатдан ўтказиш бевосита интеллектуал мулкни яратган шахснинг аризаси яъни талабномани Адлия вазирлигига онлайн ёки офлайн тарзда топшириш орқали жараён бошланади.
- 2. Аризани кўриб чиқиш ва у билан боғлиқ юридик аҳамиятга молик хатти-ҳаракатларни амалга ошириш учун қонунчиликда белгиланган давлат божини тўлаш талаб этилади.
- 3. Давлат божи тўлангандан кейингина аризага оид иш юритуви амалга оширилади. Талабномаларни Адлия вазирлиги қабул қилади.
- 4. Қабул қилинган талабномалар бўйича тегишли давлат экспертизаси ўтказилади ва экспертиза томонидан қарор қабул қилинади.
- 5. Қарор талабнома берувчига почта ёки мавжуд электрон тизимлар орқали юборилади.
- 6. Талабнома берувчи 3 ойлик муддат ичида талабномаси асосида чиқарилган қарорни олиб, муҳофазаловчи ҳужжатни олиш мақсадида давлат божини тўлаши керак бўлади.
- 7. Давлат божи тўлангандан сўнг Адлия вазирлиги томонидан тегишли муҳофазаловчи

Тарихи:
Дастлаб 1992 йилда Ўзбекистон Республикасида муаллифлик ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи илк ташкилот сифатида Ўзбекистон Республикаси Муаллифлик ҳуқуқини ҳимоя қилиш вакиллиги тузилган. Айнан шу йилнинг ўзида Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарори асосида Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника қўмитаси ҳузурида Республика илмий-техника ва патент лицензия ахборот маркази фаолияти йўлга қўйилган. Ундан бу идора Вазирлар Маҳкамаси таркибига киритилган. 2011 йилда амалга оширилган ислохотлар натижасида Давлат патент идораси ва Муаллифлик ҳуқуқини ҳимоя қилиш вакиллиги бирлаштирилиб, унинг негизида Ўзбекистон Республикаси Интеллектуал мулк Агентлиги ташкил қилинди. 2019 йилгача ўз фаолиятини олиб борган Агентлик ва шу йилдан бошлаб Адлия Вазирлиги ҳузуридаги Интеллектуал мулк Агентлиги сифатида қайта ташкил қилинган. Юртимизда олиб борилган маъмурий ислохотлар натижасида 2022 йил март ойидан бошлаб Адлия вазирлиги марказий аппарат тизимида Интеллектуал мулк департаменти ҳозирги кунга қадар фаолият юритиб келмоқда.

ЗИЙРАК БОБО

БОЗОРДА ЁХУД ИЧКИ КЎЧАЛАРНИНГ МУАММОЛАРИ

Мана, яна ўша шаҳримизнинг обод ва кўркем бўлишига ўз ҳиссасини қўшиб келаётган Зийрак бобоингиз сиз билан. Навбатдаги манзилимиз пойтахтимизнинг Яшнобод туманида жойлашган «Авиасозлар» деҳқон бозори бўлди.

Хуллас, телефонимга СМС келди. Келган СМСни очиб ўқисам пластик картага нафақа пулим тушганлиги ҳақидаги хабарнома экан. Бу хабарномани ўқиб, нафақадан невараларимга ширинликлар ҳамда турли мевалардан олиб келиш мақсадида тумандаги «Авиасозлар» деҳқон бозорига йўл олдим. Йўл-йўлакай пластик картадаги нафақа пулимни нақдлаштириш учун бозор ёнидаги банккоматга бордим. Буни қарангки, банккомат атрофида ҳеч ким йўқ, хурсанд бўлдим. Ҳартугул, навбатсиз пул ечиб олар эканман, деб тургандим. Афсуски бу хурсандчилигим узоққа чўзилмади. Пластик картамини кармонимдан қидириб толиб, банккоматга солмоқчи бўлсам иккита ёнма-ён турган банккоматларнинг иккаласи ҳам ўчиқ экан. Атрофида ҳеч ким йўқлигидан ҳайрон бўлгандим ўзим ҳам. Чунки бу вақтда ўзимга ўхшаган аксарият пенсионерлар пластик картасига нафақа пули тушиши билан банккоматларга бориб, нафақа пулини нақдлаштириш билан овора бўлишарди. Бу банккомат ёнида эса атрофидан ўтиб кетувчи инсонлардан ташқари ҳеч ким йўқ эди. Хуноб бўлиб тургандим, бир мўйсафид: «Ҳа биродар нафақани нақдлаштирмоқчимидиз?», дея сўз қотди. Мен у мўйсафидга жавобан: «Ҳа нафақа пули тушганди. Шунга нақдлаштириб невараларга бозорлик қилмоқчи эдим, банккомат ҳам аксига олиб ишламаётган экан», дедим. «Буни неча кундирки ишлаганини кўрмадим. Сиз яхшиси бозор ичига кириб, ичкарида банккомат бор. Мен ҳам ўша ердаги банккоматдан пул ечиб, мана бозорлик қилиб кетяпман. Қолаверса, пластик карта билан ҳам савдо қиладиган дўконлар бор», дея кетди.

Мен ҳам мўйсафидга раҳмат айтиб, бозор ичидаги банккомат ёнига борсам, бир нечта одам (ўзимга ўхшаш пенсионерлар шекилли) навбат кутиб турган экан. Мендан олдинда турган одамдан бошқа жойда банккомат ишламаётганини, навбатда турганлар бунча кўп, дея сўрасам. У: «Ишлаётганди ичидаги пули тугаб қолибди», деди. «Эҳ, аттанг», дея навбатим келгунча шу атрофдаги мева сотаётган сотувчилардан терминали бор ёки йўқлигини сўраб чиқдим. Терминал борида бор, йўғида йўқ. Мана пластик картага ҳам савдо қилса бўларканку. Бу «зорманда»га навбатда туриш шартми, дедим. Шунда банккоматдан пластик картадаги пулни нақдлаштириш учун навбатда турганлар кинояли кулиб қўйди. Мен эса бу кулишнинг маъносини тушунмай терминали бор сотувчиларнинг олдига бориб, нархини сўрадим. Уларнинг айтган нархини эшитиб, бошимдаги дўппим ерга тушиб кетай, деди. Қариллик панд бериб, балким нотўғри эшитгандирман, дея қайта сўрадим. Сотувчи баланд овозда «айтдимку нархини. Нечи кило тортиб берайин?» дея идишини қўлига олди.

«Нарса олсанг, савдолашиб ол!» деганларидек. Савдолашмоқчи бўлиб гап бошламоқчи эдим. «Отахон ўзи пластикка савдо қилмоқчисиз, аслида нархи сал баландроқ сотаман пластик картага. Сизнинг ёшингиз ҳурмати келиштириб айтдим», деди. Бу гапидан кейин: «Майли болам янги чиққан меваларингдан икки кило, икки кило сол қани», дедим.

Олма, гилос, ўриклардан тортиб солиб берди. Жами суммасини ҳисоблаб пластик картадан ечиб, олиб қолди. Мана энди нафақа пулимни нақдлаштириш учун навбатда туришга ҳожат қолмади. Уйга бориб невараларни бир хурсанд қилай, деб бозорнинг иккинчи дарвозасидан чиқиб кетаётганимда дарвозадан ташқарида, пиёдалар юрадиган йўлакчанинг бир четида шу мен олган меваларни сотиб ўтирганларни кўриб ёнига бордим-да нархини қизиқиб сўраб чиқдим. Мен сотиб олган нархдан икки баробар арзон нархни айтди. Ҳайрон бўлиб бирор айби бордир, дея «Бир донга еб кўрсам майлими?», дедим. Сотувчи ҳам: «Албатта, марҳамат», деди-да, бир донга мевани ёнида турган идишдаги сувга чайиб, қўлимга тутқазди. Мазаси ҳам мен олган мевалардан ширин бўлса шириндир-ки, лекин қолишмайди. Шунда ўша пулни нақдлаштириш учун банккомат ёнида навбатда турганларнинг кинояли кулишини тушунгандай бўлдим.

Йўлак бўйлаб йўлимда давом этар эканман. 10-сонли Болалар мусиқа ва санъат мактабига дуч келдим. Бу муҳташам бинога ҳавас билан қараб ўтиб кетаётсам, шундоқ мактабнинг қарама-қаршисида, йўлнинг нариги томонида атрофи ўралган, қурилиши ҳали битмаган бино ёнидаги дарахтнинг атрофига чиқиндилар уюлиб ётганини кўриб, кўнглим хира тортиди.

Бу атрофда чиқиндихона йўқмикин деб, маҳалла оралаб озгина юрдим. Ўша дарахт атрофидаги уюлиб ётган чиқиндилардан ҳеч қанча узоқлашмасимдан атрофи ўралган бир чиқиндихона чиқди. У ердаги тозалик айрим хонадонлар атрофидан тозароқ бўлиб турганига гувоҳ бўлдим. Бу озодаликни кўриб қувондим. Лекин бояги кўчанинг бошига, яъни, келажак авлодни маданиятли, юртимиз санъатини жаҳонга танитадиган етук кадрларни етиштириб берадиган мактабнинг рўпарасига маданиятсизларча чиқиндиларни ташлаб кетган айрим кимсалар борлигидан ачиниб кетдим. Ахир бу чиқиндилар куннинг иссиғида ёқимсиз ҳид чиқариб, атроф-муҳитдаги аҳолининг дилини хира қилади-ку! Энг ачинарлиси эса бу чиқиндиларни бегона жойдан келиб ташлаб кетишмайди. Шу атрофда яшайдиган аҳолининг ўзи ташлаб кетади. Ахир шу заҳарли ҳаводан ўзи ва фарзандлари нафас олишини наҳотки, ўйламанми?!

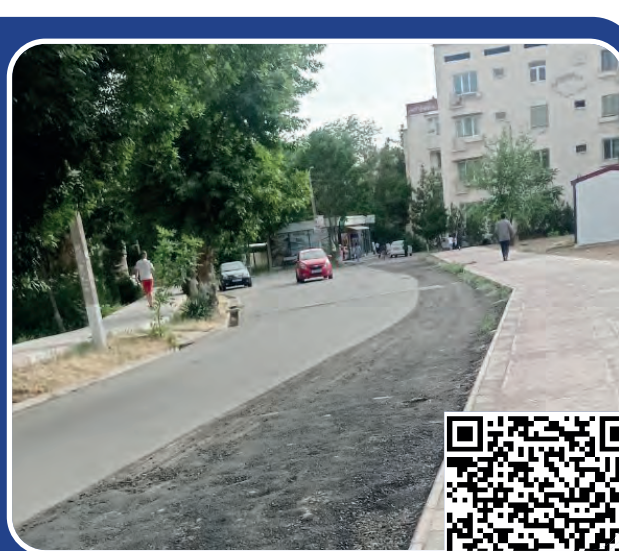
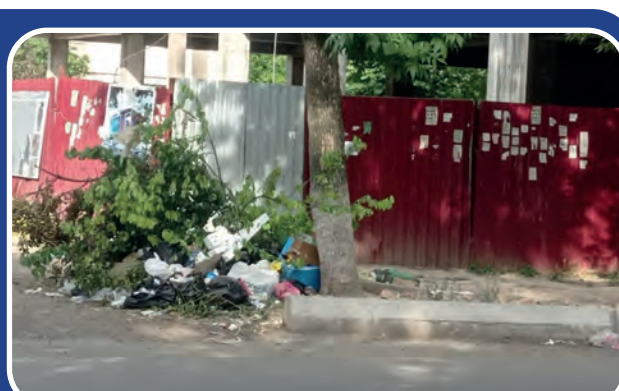
Мутахассислар томонидан таъкидланишича, айниган маҳсулотларни чиқиндихонада кўп туриши натижасида турли маҳсулотлар билан аралашиб, реакцияга киришиб, ўзидан заҳарли кислород тарқатар экан. Бу эса турли касалликларни келтириб чиқариши мумкин. Хўш, бунга билмаймизми?.. Албатта биламиз! Лекин билиб туриб яна уйимизда айнаиб қолган маҳсулотдан тортиб, чақалоқларнинг таглигига кўча юзига отиб кетаверамиз.

Йўлак бўйлаб кетар эканман, ички кўчаларнинг равонлигидан қувониб, мутасадди раҳбарларни дуо қилиб қўйдим. Пиёдалар юрадиган йўлакча четидан велосипедда юрадиганлар учун ҳам қизил ранг билан алоҳида ажратиб қўйибди. Аммо йўл қурувчиларнинг бундан «кўнгли тўлмаган» ёки «ўзгача бир янгилик» киритмоқчи бўлган шекилли, автомобиллар юрадиган йўлнинг четини махсус машиналар билан нимагадир қириб олиб, ишини охирига етказмай кетишибди. Бир ишни бошладингми, уни охирига етказ-да! Устига-устак шу қириб олинган асфальтнинг парчаларини шундоқ пиёдалар юрадиган йўлакнинг велосипедлар учун қизил ранг билан ажратилган йўлакчанинг ўртасига ташлаб кетилган.

Дарвоқе, йўл юзидаги дўконларнинг ичига харидорлар киришмайди, аксарият дўконларда маҳсулотларини ташқарига чиқариб савдо қилади. Бунга қизиқиб дўкон эгаларидан сўрадим. Аммо тайинли бирор жавоб ололмадим. Яна қайта шу саволни айлантириб сўрамоқчи бўлдим-у, жуда зиқна чол экансиз, демасин деб, ниятимдан қайтдим. Ахир Зийрак бобоингизнинг номи «Зиқна бобо» бўлиб кетмасин дедим-да.

Шу билан бугунги сафаримиз поёнига етди. Сафар сўнггида ушбу мен сўзлаб берганлардан ўзларингизга тегишли хулоса оласизлар, деган умиддаман. Чунки ҳар биримиз зийраклигимизни ошириб борсак жамиятимиз учун фойдадан холи бўлмайди. Азиз ҳамшаҳарлар, сиз ҳам шу ва шунга ўхшаш ҳолатларга дуч келсангиз, Зийрак бобоингизга мурожаат қилинг!

Азиз муштарий, Зийрак бобоингизга куч-қувват тилаб туринг. Чунки сафаримиз давом этади.

LOCATION: ИНТЕЛЛЕКТУАЛ МУЛК ДЕПАРТАМЕНТИ

(Боши 4-бетда)

Санжар Норқуватов,

Интеллектуал мулкни ҳуқуқий ҳимоя қилиш бошқармаси бўлими бошлиғи:

– **Ҳуқуқий ҳимоя бошқармасининг вазифалари нималардан иборат?**
– Бизнинг бошқармамиз интеллектуал мулк объектларига бўлган ҳуқуқларни бевосита ҳимоя қилиш билан шуғулланади. Юридик ва жисмоний шахслар томонидан келиб тушган мурожаат ёки шикоят аризаларни қабул қилиб, вазирлик ваколати доирасида тегишли таъсир чораларини қўллайди. Соҳа бўйича тегишли ўрганиш, мониторинг, профилактика ишларини мунтазам равишда олиб боради.

– **Ҳуқуқбузарлик ҳолати аниқланганда қандай чоралар кўрилади?**

– Ҳуқуқбузарлик ҳолатлари аниқланганда, вазирлик икки хил таъсир чорасини қўллайди. Биринчиси, кўриб чиқиш мажбур бўлган тақдимнома. Яъни дастлабки ҳуқуқбузарлик ҳолатини содир этган шахсларга нисбатан киритиладиган ҳужжат тақдимнома дейилади. Иккинчиси эса маъмурий баённомалар расмийлаштириш орқали қўлланадиган таъсир чораси. Бунда ҳуқуқбузарлик ҳолатини кўриб чиқиш учун маъмурий баённомалар Жиноят ишлари бўйича судларга юборилади.

– **Фаолиятингизни мураккаблаштирувчи омиллар ҳам борми?**

– Ҳозирги кунда нафақат бизнинг соҳамизда балки турли йўналишларда ҳам инсонларнинг ҳуқуқий саводхонлиги пастлиги кўплаб муаммоларга сабаб бўлади. Бизнинг соҳамизда айниқса муаллифлик ҳуқуқи йўналишида кўзга ташланади, ҳуқуқбузарлик ҳолати борлигини, унинг ҳуқуқлари бузилаётганлигини била туриб ҳам андиша қилибми ҳеч кимга мурожаат қилишмайди. Репутациясини, кейинчалик фаолият юритишини, ижрочилар ёки бошқа шахслар билан муносабати бузилмаслигини ўйлаши оқибатида ташкилотга ёки тўғридан-тўғри судга мурожаат қилиб ҳуқуқларини тиклашни хоҳлашмайди. Яна бир муҳим ҳолат, вақтида асар, кино, клип каби интеллектуал мулклардан фойдаланишда тегишли ёзма шартнома тузмаган бўлиши. Бунинг натижасида суд пайтида ўз ҳуқуқларини ҳимоя қилишда қийинчиликка дуч келишади. Товар белгиларидан фойдаланишда машҳур брендларнинг номини бир ҳарф билан жуда ўхшаш тарзда ўзгартириш ёки тўғридан-тўғри кўчириш ҳолатлари кўп учрайди. Бу – ноҳалол рақобат бўлиб, тadbirkorлик этикасига ҳам тўғри келмайди.

– **Интеллектуал мулк эгалари умуман халқимиз орасида соҳани кенг ёритиб берадиган, ҳуқуқий саводхонликни оширишга хизмат қиладиган қандай ишларни амалга оширгансиз?**

– Бу мақсадда турли тadbirkorлар мунтазам равишда ўтказиб келинади. Ҳар йили 15 мартдан 15 февралга қадар «Контрафактсиз ойлиги» ўтказилади. Адлия вазирлиги жумладан интеллектуал мулкни ҳимоя қилиш ваколатига эга бўлган бошқа давлат ташкилотлари билан хусусан, Божхона, Монополияга қарши курашиш, Бош прокуратура ҳузуридаги иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаменти каби давлат ташкилотлари билан ҳамкорликда ўтказиладиган ойлик ҳисобланади.

Белгиланган режа графиги асосида олий таълим муассасаларига, мактабларга ташриф буюриб, соҳамиз ҳақида маълумотлар бериб борамиз. Лекин тан олиш керак қилинаётган барча ҳаракатларга қарамадан ҳам айнан бизнинг соҳамизда ҳуқуқий саводхонлик пастлигича қолмоқда. Буни баъзи сабаблар билан тушунтириш мумкин. Биринчидан, мактабларимизда айнан интеллектуал мулк ҳуқуқига оид билимларнинг берилмаслиги асосий сабаблардан биридир. Қолаверса, интеллектуал мулк дейилганда олий таълим муассасасига келгандан кейин юридик йўналишда ўқийдиган талабалар билиши мумкин. Ваҳоланки, нафақат Юридик университет талабалари балки фармацевтика, техника, адабиёт, қишлоқ ҳўжалиги каби ўқув йўналишларида ҳам бу билимга эга бўлиш жуда зарур. Уларнинг йўналишида яратилган ихтироларнинг тўлиқ ҳимояланиши, унинг ҳуқуқлари ҳақида тушунчалари саёзлиги оқибатида келажакда қийинчиликларга дуч келади.

Хулоса сифатида соҳа мутахассисларининг фикрини келтириб ўтмоқчиман. Интеллектуал мулкни ҳимоя қилиш, ҳуқуқлари, имкониятларини кенгайтириш бир давлат ташкилотига боғлиқ эмас. Бу соҳа комплекс чора-тadbirkorларни талаб қиладиган соҳа ҳисобланади. Интеллектуал мулк ҳаётимизнинг ҳар бир соҳасига кириб борган йўналиш ҳисобланади. Давлат ва жамиятнинг ҳамжиҳатлигида ривожланадиган соҳалардан биридир. Ҳар бир ватандош ўзига тегишли бўлган мол-мулк ёки интеллектуал мулкни тўлиқ ҳимоя қилиш ҳуқуқига эгадир.

Умида ҲАҚБЕРДИЕВА тайёрлади

“ЕВРООСИЁ” ХАЛҚАРО ТЕАТР САНЪАТИ ФЕСТИВАЛИ ЯКУНЛАНДИ

Жорий йилнинг 22-28 май кунлари Тошкент илк бор ўтказилган “Евроосиё” халқаро театр санъати фестивалига мезбонлик қилди. Бир ҳафта давом этган фестивалда Қозоғистон, Қирғизистон, Беларусь, Россия, Грузия, Туркия, Туркменистон, Озарбайжон каби мамлакатлардан театр жамоалари ҳамда республикамиз театр жамоалари ўз спектакллари билан иштирок этишди. Шунингдек, соҳанинг етакчи мутахассисларидан иборат халқаро экспертлар гуруҳи ташкил этилди.

Фестиваль Ўзбек Миллий академик драма театрининг “Адолат фасли” спектакли билан очилди. Олти кун давомида Г.Мусрепов номидаги Қозоғистон давлат болалар ва ўсмирлар театрининг “Карагоз”, Туркия Эски шаҳар мустақил театрининг “Қайтиш”, Озарбайжон давлат ёш томошабинлар театрининг “Война”, Қорақалпоқ давлат ёш томошабинлар театрининг “Қорқит ота”, В.Маяковский номидаги Тожикистон давлат рус драма театрининг “Исповедь Омара Хайяма”, Ўзбекистон давлат драма театрининг “Ромео ва Жульетта”, Б.Кидикеева номидаги Қирғиз давлат ёшлар театрининг “Умут”, Минск шаҳар янги драма театрининг “Варшавская мелодия”, Нодар Думбадзе номидаги Тбилиси ёш томошабинлар театрининг “Ночь и полурай”, Санкт-Петербург Васильев оролчаси давлат драма театрининг “Варшавская мелодия” спектакллари намойиш этилди.

Фестивалнинг тантанали ёпилиши маросимида “Евроосиё” халқаро театр санъати фестивали иштирокчилари турли номинациялар бўйича вазирликнинг диплом, статуетка ва эсдалик совғалари билан тақдирланди.

Жумладан, фестивалдаги фаол иштироки учун Грузия Республикаси Ахалцихе шаҳар театри бош режиссёри, халқаро фестиваллар лауреати Каха Гогидзе, Француз театр режиссёри, драматург, миллий адабий марказ мукофоти лауреати Кристоф Фетрие, Россия Федерацияси Новосибирск муқофоти театри директори ва бадий раҳбари, Россия Федерациясида хизмат кўрсатган артист Леонид Кипнис, Новосибирск вилояти Маданият вазири Юрий Зимняков, Беларусь давлат маданият ва санъат университети ректори Наталья Карчевская, филология фанлари доктори, Варшава университети доценти Андрей Москвин, Халқаро туркий маданият ташкилоти бош котиби, Қирғизистон Республикаси Бош вазири маслаҳатчиси Султанбай Раев, санъатшунослик фанлари доктори, Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти “Санъатшунослик ва маданиятшунослик” кафедраси профессори, театршунос Муҳаббат Тўлахўжаева, Ўзбекистон давлат драма театри бадий раҳбари, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби Олимжон Салимовлар тақдирланди. Тақдирлаш маросими олдидан Маданият ва туризм вазири Озодбек Назарбеков сўзга чиқиб, фестиваль ташкил этилишидан мақсад, театр санъати соҳасида халқаро ҳамкорликни янада ривожлантириш, Ўзбекистоннинг хорижий давлатлар билан маданий-гуманитар алоқаларини, халқлар ўртасидаги дўстлик ва биродарлик ришталарини янада мустаҳкамлаш, ягона маданият платформасини шакллантириш, театр санъати соҳасидаги ҳамкорликни янада ривожлантириб, маданий муносабатлар доирасини халқаро миқёсда кенгайтириш ҳамда театр санъати намоёндаларини бириктиришдан иборат эканлигига алоҳида тўхталди. Шунингдек, “Евроосиё” халқаро театри санъати фестивали доирасида қатор муваффақиятли ҳамкорлик меморандумлари имзоланди.

Шу билан бирга намойиш этилган спектакль режиссёр ва актёрлари ҳам тақдирланди. Халқаро Турк маданияти (ТУРКСОЙ) ташкилотининг махсус совғаси эса Қозоғистон давлат болалар ва ўсмирлар театрига насиб этди.

TOSHKENT OQSHOMI

Манзил: 100029,
Тошкент шаҳри, Магбуотчилар
кўчаси, 32

Телефонлар:
Қабулхона (71) 233 61 10
Реклама (71) 233 28 95

2007 йил 19 январда Тошкент шаҳар
Магбуот ва ахборот бошқармасида
02-001-рақами билан рўйхатга олинган

“NISO POLIGRAF”
МЧЖ босмахонаси.

Нашр учун масъул
З. НАЗАРОВ

Тошпириш вақти 00:55
Тошпирилди 05:00
Буюртма -

МУАССИС:
ТОШКЕНТ ШАҲАР
ҲОКИМЛИГИ

Бош муҳаррир
Севдо НИЁЗОВА

Тахририятга келган қўлёзмалар қайтарилмайди ва ёзма жавоб берилмайди.
Газетада босилган мақолалар учун муаллиф жавобгар, унинг фикри
тахририят фикридан фарқ қилиши мумкин. “Тошкент оқшом”
материалларидан фойдаланилганда манба кўрсатилиши шарт.

Манзил: Тошкент вилояти, Ўрта
Чирчиқ тумани, “Машғал”
маҳалласи, Марказий кўчаси, 1-уй

Ҳажми — 2 босма табоқ, офсет
усулида босилди. Адади 500
нусха, қозғ бичими А3

Газета тахририят
компьютер марказида
сахифаланди

